

# Mistrz teatru małego formatu, wielkiej formy

Przypominamy przedstawienia w reżyserii Kutza, które współtworzyły legendę Teatru Telewizji

## JACEK SZCZERBA

**1.** „Sceny z życia Holly Golightly” (1972) wg Trumana Capote

Adaptacji powieści „Śniadanie u Tifany’ego” dokonał Stanisław Dygat, serdeczny przyjaciel Kutza. Zrobił to tak, by Kalina Jędrusik, żona Dygata, mogła zagrać uwodzicielską i kapryśną Holly Golightly. Wspominają ją dwaj zakochani mężczyźni - narrator (Marian Opania) i barman Joe Bell (Kazimierz Witkiewicz). Kręcono to w kатовickim studiu na Bytkowie. Przechodząc od sceny do sceny, pokazywano zastawki fotograficzne z widokami Nowego Jorku.

**2.** „Stary portfel” (1981) Stanisława Bieniasza

Dramat o śląskiej rodzinie robotniczej z powstańczym rodowodem, która w latach 70. z powodów finansowych decyduje się na emigrację do RFN. Sam Bieniasz też wyemigrował. Spektakl zarejestrowano za tzw. pierwszej „Solidarności”, kolaudacja odbyła się tuż przed wprowadzeniem stanu wojennego. Do emisji doszło dopiero 20 kwietnia 1989 r.

Wcześniej Kutz dowiedział się od dwóch techników z TVP Katowice, że spektakl ma być „wykasowany”. Żeby go ratować, przeprowadził akcję wyprowadzenia skopiowanej taśmy ze śląskiego ośrodka TVP, w której uczestniczyli owi technicy oraz student i dziekan Wydziału Reżyserii Uniwersytetu Śląskiego.

**3.** „Opowieści Hollywoodu” (1987) Christophera Hamptona

Historia fikcyjnego wyjazdu Odöna von Horvátha (Janusz Gajos) do niemieckiej kolonii literackiej w Hollywoodzie. Austro-węgierski dramaturg tak naprawdę zginął przywalony przez drzewo w Paryżu w roku 1938. Są tu wszyscy, przeważnie pokłóceni, niemieckojęzyczni antyfaszyści, m.in. Thomas Mann (Jan Peszek), jego brat Heinrich (Jerzy Bińczycki) z żoną Nel-

ly (Monika Niemczyk) oraz Bertolt Brecht (Henryk Bista). Po emisji spektaklu 25 lutego 1987 r. Tadeusz Łomnicki zadzwonił do Kutza, krzycząc pod adresem Gajosa: „Wieeelki aktor, wieeelki aktor!”. Powszechne zachwyty sprawiły, że „Opowieści Hollywoodu” powtórzono już 30 maja.

**4.** „Do piachu” (1989) Tadeusza Różewicza

Ten obrazoburczy spektakl wyemitowano dopiero po kilku miesiącach od realizacji, poprzedzając go telewizyjną dyskusją z udziałem autora i reżysera. Jak pisał krytyk: „Zamiast heroicznej walki z okupantem Różewicz ukazał leśną wegetację partyzantów - smród, wszy, prymitywny język, przekleństwa. Centralną postacią dramatu uczynił nierozgarniętego wiejskiego chłopaka Walusia (Piotr Cyrwus), który za rabunek i gwałt zostaje skazany na śmierć i rozstrzelany przez kolegów z oddziału. Tuż przed egzekucją nie może się powstrzymać i robi w portki”.

**5.** „Kolacja na cztery ręce” (1990) Paula Barza

Relacja ze spotkania Jerzego Frydryka Händla (Roman Wilhelmi) i Jana Sebastiana Bacha (Janusz Gajos) w Hotelu Turyńskim w Lipsku w 1747 r. W rzeczywistości ulubieniec dworów Europy i skromny lipski kantor od Świętego Tomasza nigdy się nie spotkali. Pierwszy funduje drugiemu wystawną kolację, podczas której „otwierają się” obaj, dając upust żalom i kompleksom.

**6.** „Stalin” (1992) Gastona Salvatore Bliski śmierci Józef Stalin (Jerzy Trela) wzywa do siebie żydowskiego aktora Icyka Sagera (Tadeusz Łomnicki), święącego triumfy w roli króla Leara, by porozmawiać o sztuce Szekspira. Sugeruje, że przedstawienie, w którym gra Sager, jest antyradzieckie... Nagrywając nocami ów spektakl,

Łomnicki był właśnie w trakcie prób do „Króla Leara” w Teatrze Nowym w Poznaniu. W sztuce Salvatore Sager boi się Stalina, na planie u Kutza strimowany Trela lękał się Łomnickiego.

**7.** „Ziarno zroszone krwią” (1994) Jerzego Stefana Stawińskiego

Oparta na dokumentach źródłowych relacja z kilku spotkań dowództwa AK w końcu lipca 1944 r., z których wynika decyzja o wybuchu powstania warszawskiego. Znakomita obsada, m.in. Jan Peszek (gen. Bór-Komorowski), Jan Frycz (gen. Okulicki), Jan Nowicki (gen. Pelczyński), Krzysztof Globisz (plk Rzepecki) i Edward Linde-Lubaszenko (plk Chruściel).

**8.** „Emigranci” (1995) Sławomira Mrożka

Polski emigrant polityczny AA (Marek Kondrat) i emigrant zarobkowy XX (Zbigniew Zamachowski) w noc sylwestrową spotykają się w suterenie wieżowca na obrzeżach wielkiego miasta. Pierwszy marzy o napisaniu książki „o człowieku w stanie czystym”, drugi o triumfalnym powrocie do rodzinnego miasteczka. Wokół nich jest proste łóżko, stół, odrapane ściany, kuchenka gazowa i żalosna atrapa zlewu. A między nimi kłótnie o każdego papierosa, paczkę cukru czy herbaty.

**9.** „Netta” (1998) Eustachego Rylskiego

Rzecz współczesna o zdolnym reżyserze filmów rozrywkowych Tryku (Zbigniew Zamachowski), który stara się doprowadzić do realizacji wyjątkowo ambitnego scenariusza. Ponieważ środowisko, myśląc po kupiecku, odradza mu projekt, Tryk prosi o radę starego filmowego mistrza - Hollmana (Jan Nowicki). W związku z planowanym filmem swoje próbuje też ugrać prezydent Dołęga (Bohdan Łazuka). Plotkowano, że to utwór z kluczem - o Pasikowskim i Wajdzie. ●





